

O plezalnih pasovih

Vrste, uporaba, izbira, vzdrževanje in hramba

✍ Matjaž Šerkezi

Še nedolgo nazaj so plezalni pasovi predstavljali iluzijo in prestiž. Starejša generacija planincev in alpinistov se je navezovala na glavno vrv tako, da si jo je ovila okrog bokov in zaključila z najlonskim vozlom. Takšen način navezovanja je bil lahko za plezalca usoden že pri krajših padcih, saj je bil zelo nevaren za poškodbe in zlom hrbtenice ter reber. Prav tako je bilo lahko usodno že krajše visenje na vrvi, saj je zaradi motenega pretoka krvi prišlo do metabolne acidoze in s tem posledično do odpovedi vitalnih organov, na primer možganov ali ledvic. Danes se plezalci navezujejo na plezalne pasove tako, da pri padcu ob pravilnem varovanju absorbirajo energijo in preprečijo poškodbe. Prav tako omogočajo dokaj udobno visenje in s tem dajo plezalcu priložnost, da zbrano razmisli o nadaljnjem poteku ukrepov. Prva naloga plezalnega pasu je, da zadrži padlega, sile pa porazdeli na čim večjo površino tako, da pri tem ne delujejo na občutljive dele telesa, kot so ledveni del, medenica, dimlje in hrbtenica. Tudi (samo)reševanje je veliko enostavnejše, če ima plezalec na sebi plezalni pas.

Vrste plezalnih pasov

Sedežni pas

Pri plezalcih najbolj zaželen je sedežni pas, ki so mu pri Petzlu posvetili največ časa za razvoj. Bistvena razlika med starejšo in sedanjo generacijo je v prestavljeni oprijemni točki, ki plezalca tudi pri nekontroliranem padcu postavi v poldsedeči položaj (EN 12277 C) in s tem prepreči čelni udarec z glavo v steno ali celo visenje navzdol.

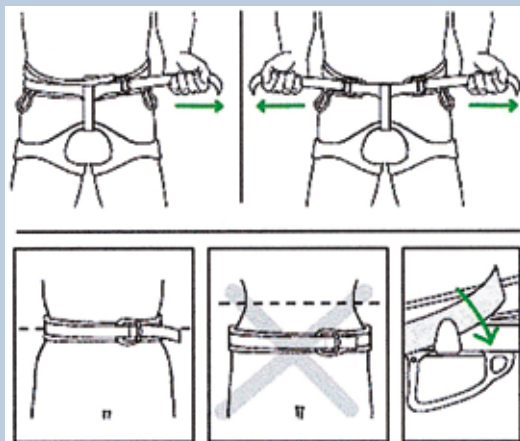
V osnovi se sedežni pasovi ločijo na dva tipa, alpine in free climber. Pasove tipa **alpine** (TA) uporabljajo alpinisti, odpravarji, gorski vodniki in njihovi gosti. Omogočajo daljše in udobnejše sedenje. Nastavljive

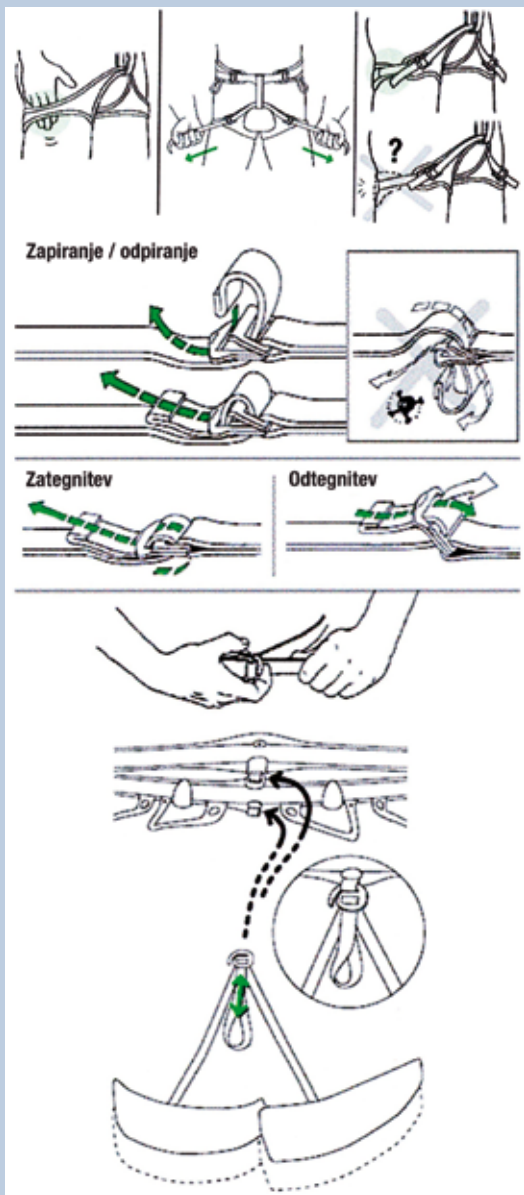
nožne zanke se lahko prilagajajo glede na debelino oblačil in jih je mogoče odpeti, kar je še posebej praktično pri opravljanju velike potrebe, saj nam ni treba snemati pasu ali se z njega odvezovati in se s tem spravljati v nevaren položaj. Povezovalna zanka, ki povezuje nožne zanke z delom okoli pasu, služi za vpenjanje varoval in s tem preprečuje, da bi vponka z matico prišla v napačen položaj. Zanke za opremo so priročne za nošenje vponk in ostalih vmesnih varoval.

Pasovi tipa **free climber** (TFC) so bolj oblazinjeni in imajo nekaj posebnosti pri konstrukciji nožnih zank, vendar na račun dobrega prilagajanja in posredno s tem manjše varnosti pri padcu. Znoj odvajajo na zunanjo stran, kar pride do izraza v toplih dneh in ogrevanih dvoranah. Učinkoviti so pri krajših kontroliranih padcih za krajše visenje oziroma sedenje.

Uporaba sedežnega pasu (povzeto po Petzlu):

1. Oblačenje plezalnega pasu

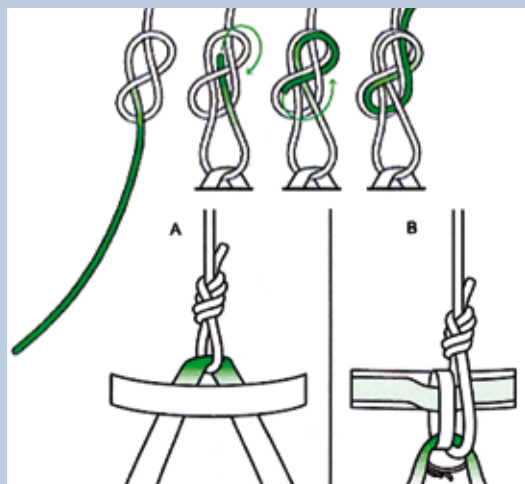

A. Pas oblečemo tako, da ga držimo za nosilni del, stopimo v nožni zanki in ga potegnemo čez noge nad boke, kjer ga zategnemo tako, da se nam tesno prilega. V navodilih, ki so zraven vsakega plezalnega pasu, preverimo način zapiranja, ki se razlikuje glede na model.

B. Poravnamo nožni zanki in ju prav tako zategnemo, da se nam tesno prilegata okrog stegen. Pri tem je pomembna pravilna velikost plezalnega pasu, na to pa

moramo biti pozorni pri nakupu. Elastiko na zadnji strani, ki preprečuje premikanje nožnih zank navzdol, pripravimo na nosilni del in zategnemo.

2. Navezovanje na sedežni pas

Za navezovanje na plezalni pas uporabljamo vozle osmica, katerega izhajajoči konec mora biti dolg vsaj deset centimetrov. Ni ga treba zaključiti z varovalnim vozlom, tega zahtevamo zgolj pri začetnikih za njihovo kontrolo, da so pustili dovolj dolg konec vrvi.

A. Navezava na enojno zanko v obliki črke V

B. Navezava na klasičen plezalni pas: zanka osmice ne sme biti ožja, kot je povezovalna zanka.

C. Sedežni del lahko uporabimo v kombinaciji s prsnim delom pasu.

3. Uporaba varoval

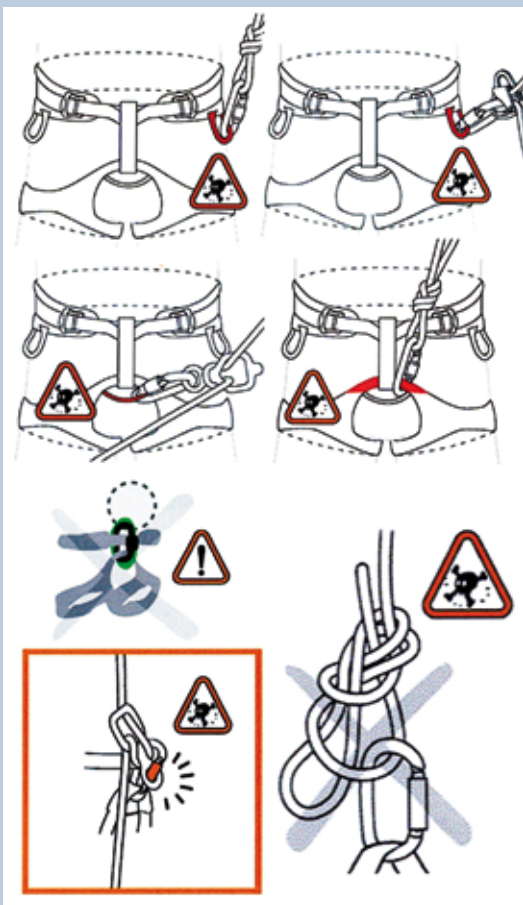
Varovala v plezalni pas vedno vpenjamo preko vponke z matico na **povezovalno zanko**, ki preprečuje lomljenje vponke in spremembo funkcionalnosti sedežnega pasu!

4. Napačna uporaba

A. Napačno navezovanje na pas

B. Napake z vpenjanjem vponke z matico

Prsni pas

Prsni pas ne ustreza standardu UIAA, zato ga strokovnjaki odsvetujejo, saj so sedežni in kombinirani plezalni pasovi mnogo varnejši in udobnejši. Bolj pogosto ga uporabljajo smučarji, planinci in starši, ki na kakšnem nevarnejšem ali izpostavljenem odseku poti nanj hitro navežejo otroka in ga tako zavarujejo.¹

Dvodelni pas

Dvodelne pasove delimo na dvodelne povezljive pasove in enodelne kombinirane pasove.

Dvodelne povezljive pasove so do nedavnega uporabljali alpinisti in so bili pri njih nepriljubljeni predvsem zaradi omejevanja svobode gibanja, višje cene ter težjega oblačenja in slačenja. Pas ima nekoliko višje težišče kot sedežni pas in naj bi preprečeval obračanje na glavo ter poškodbe ledvenega dela hrbtenice. Slednje drži, čeprav je razvoj sedežnega pasu prišel do točke, kjer je težišče enako kot pri dvodelnem povezljivem pasu. Prav tako proizvajalci opreme ne nudijo povezovalne zanke med pasovoma, zato se uporablja najlonski trak. Uporaba najlonskega traku je improvizacija, ki se ji skušamo izogniti, saj velja pravilo najšibkejšega člena. Zadnji Petzlovi testi so pokazali, da pri ekstremnih obremenitvah ravno tako prihaja do hudih poškodb vratnega dela hrbtenice in ob nepravilni navezavi, ki je tukaj pogostejša, do čelnih udarcev z glavo v steno. Kljub temu se dvodelni povezljivi pasovi še vedno priporočajo za otroke, mlajše od deset let, ki še nimajo do konca izoblikovanih kolkov, alpiniste pri plezanju s težjimi nahrbtniki in močnejše ljudi, pri katerih uporaba sedežnega dela ne pride v optimalen položaj (nad boki).

Enodelni kombinirani pasovi združujejo vrsto konstrukcijskih rešitev v okviru standarda UIAA. Uporabljali naj bi jih planinci za vse zvrsti dejavnosti: za hojo po ledenikih, za zavarovane plezalne poti (ferate), za plezalne vzpone z gorskim vodnikom ...

Improvizirani plezalni pasovi se uporabljajo samo kot izhod v sili, kadar na svojih gorskih pustolovščinah naletimo na situacije, ki jih nismo predvideli. Če smo pas pozabili doma, naj improvizacija ne bo nadomestilo zanj in bolje je, da se turi odpovemo oziroma

¹ Bine Mlač: Oprema za gore in stene, Plezalni pasovi, str. 225.

spremenimo načrt. Improvizacija plezalnega pasu iz pomožnih vrvic je dobra samo za treniranje vozlov v različnih položajih.

Kako izbrati plezalni pas?

Nekaj nasvetov, ki jih moramo upoštevati pri nakupu plezalnega pasu.

A. Skušajmo si odgovoriti na nekaj vprašanj. S katero od plezalnih aktivnosti se želimo ukvarjati (težje pohodništvo, ferate, skalno plezanje, ledno plezanje...)? Kje se bo aktivnost odvijala (plezališča, športne dvorane)? Kam se bomo skušali usmeriti z nabiranjem izkušenj oziroma kaj so naše želje v bližnji prihodnosti?

Pri nakupu prvega plezalnega pasu si izberemo takšnega, ki ga bomo lahko uporabljali za različne aktivnosti (športno plezanje, alpinizem, pohodništvo), najbolje sedežni pas z nastavljivimi zankami (TA).

B. Cena

Iz izkušenj vemo, da na pogled skoraj ni razlike med pasom, ki stane 30 €, in tistim za 60 €. Za nakup varnega pasu ni potreben osebni bankrot, saj je varen vsak pas, ki ima test UIAA. Vedeti moramo tudi, da ga ne bomo kupili za deset let, saj je njihova življenjska doba od tri do pet let. Gotovo pa je kvaliteta tista razlika med dragim in cenovno ugodnim pasom. Vedeti moramo, da je na koncu vsak venec dražji od najdražjega plezalnega pasu.

C. Zanke za opremo

Zanke za opremo so lahko plastične ali iz najlonske vrvice. Njihova razporejenost igra odločilno vlogo pri organiziranosti opreme okrog pasu in s tem pri pritiskih pasu na boke, kar je bistveno za varno plezanje.

Č. Zaponke za zapiranje pasu

Zaponke so odločilne za varno uporabo plezalnega pasu. Pri novejših pasovih se pojavljajo v dveh oblikah:

- Klasične zaponke od uporabnika zahtevajo, da konec traku plezalnega pasu spelje skozi zaponko in potem nazaj, v obratni smeri, skozi zaponko. To je bistveno, saj v nasprotnem primeru tvegamo, da se bo pas pri obremenitvi odprl.
- Hitre zaponke so že tovarniško dvojno vpete in od uporabnika zahtevajo samo, da jih dobro zategne.

D. Prava velikost plezalnega pasu

Plezalni pasovi se po velikosti delijo od XS do XXL. Pomembno je, da izberemo pas, primeren naši velikosti in telesnim oblinam. Kot smo že povedali, se mora tesno prilegati telesu. Seveda pa moramo biti pozorni tudi na to, da smo poletni manj oblečeni kot pozimi. Pravilo: tesno, vendar ne neudobno!

E. Varnost

Kot vsak del plezalne opreme mora tudi plezalni pas ustrezati standardom UIAA in CE. V zadnjem času se na slovenskem trgu pojavlja oprema proizvajalcev iz vzhodnih držav, ki jim ne zadosti. Takšna oprema ni primerna za osebno zaščito. Pri nakupu moramo vedno preveriti etiketo z označenimi testi in standardi.

Vzdrževanje in hramba

Plezalnega pasu ne smemo hraniti ali sušiti v bližini odprtega ognja. Pazimo, da ga ne narežemo ali poškodujemo z lednimi klini ali okli cepinov. Raznovrstna topila in kemikalije, kot so bencin, jedilno olje, poškodovani baterijski vložki, preostanek tekočega plina v bombici, lahko hitro spremenijo lastnosti trakov in šivov. Zato ga umaknemo iz bližine takih in podobnih škodljivih snovi. Hranimo ga v posebni vrečki iz močnega nepremočljivega platna, v suhem prostoru in v odsotnosti neposredne sončne svetlobe.

Plezalni pas lahko splaknemo v čisti vodi. Vanjo ga namočimo 3- do 4-krat, vendar naj posamično namakanje ne traja več kot tri minute.

Če uporabljamo magnezijev prah, ga je priporočljivo po vsakem treningu posesati s pasu z manjšim sesalnikom za prah.

Viri:

1. Bine Mlač: Oprema za gore in stene, Plezalni pasovi, str. 223–231, Planinska založba, Ljubljana, 1999.
2. Steven M. Cox, Kris Fulsas: Mountaineering – The Freedom of the Hills, 7th Edition, str. 149–152, The Mountaineers Books, 2003.
3. Risbe povzete s spletne strani <http://en.petzl.com/petzl/Accueil>.

Pomožna vrstica Mammut Pro Cord

Mammut s svojo inovativno tehnologijo izdelave vrvi predstavlja nov niz pomožnih vrvic, pri katerih t. i. tehnologija hitrega prepletanja že med samim procesom izdelave poveže plašč z jedrom vrvice. Rezultat takšnega prepleta je vrstica z naslednjimi lastnostmi:

- Onemogočeno gibanje plašča po jedru in s tem gubanje vrvi.
- Večja lomna moč in stabilnost materiala.
- Stabilnejša oblika in s tem boljša kontrola pri ravnanju z vrvojo ob večjih silah nanjo.
- Univerzalen dizajn.

Nosilnost vrvic:

Debelina vrvice	Nosilnost vrvice (UIAA/CE 0123/EN 564)	Nosilnost klasične pomožne vrvice Pro Cord (UIAA/CE 0123/EN 564)
2 mm	0,8 kN	0,5 kN
3 mm	1,85 kN	1,4 kN
4 mm	3,8 kN	3,2 kN
5 mm	5,5 kN	5,0 kN
6 mm	7,8 kN	7,2 kN

Nasvet

Zima je tako rekoč že pred vrati in zadnji čas je, da se začnemo pripravljati nanjo. Tokrat opozarjamo, da je obvezno pregledati plazovne žolne. Vsaka žolna ima pod pokrovom baterij nalepko, na kateri je navedena letnica, do kdaj naj bi žolna brezhibno delovala. Po tem letu jo je treba ponovno testirati, za kar bodo poskrbeli zastopniki. Testiranje je načeloma brezplačno oziroma se plačajo le stroški pošiljanja žolne.

Zastopništva:

Ortovox: Iglu šport, Tržaška 135, 1000 Ljubljana, tel. 01 2412 743

Barryvox: T.E.R.R.A. MSG, d. o. o., Partizanska 13a, 2000 Maribor, tel. 02 2500 966

Pieps: Annapurna way, d. o. o., Krakovski nasip 4, 1000 Ljubljana, tel. 01 4263 428

Matjaž Šerkezi

